

ПОВІДОМЛЕННЯ

УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА КАБАРДИНО- БАЛКАРІЇ

Під час однієї з поїздок на батьківщину, в Кабардино-Балкарську республіку¹, я випадково з'ясував, що в містах Нальчик і Прохладний створені й успішно діють українські національно-культурні центри, які об'єднують представників місцевої української діаспори.

Звичайно, мені захотілося зустрітися з українцями, які проживають далеко від своєї історичної батьківщини, але, тим не менше, намагаються зберегти свою національну ідентичність і культурну самобутність. На жаль, це був сезон літніх відпусток, і більшість активістів центру в Нальчику були відсутніми. Водночас з допомогою співробітників республіканської наукової бібліотеки мені вдалося організувати зустріч з помічником голови УНКЦ «Дніпро» Оленою Володимирівною Барішевою. Вона розповіла мені як про саму організацію, так і про деякі заходи, які були нею проведені.

Організація центру української культури була створена 8 грудня 2002 року і спочатку мала назву «Порада». Вона була зареєстрована як міська організація, з можливістю розширення до рівня республіканської. Першою головою центру була обрана Раїса Берсекова (у дівоцтві Дорожинська), яка народилася у м. Умані Черкаської області. Пізніше центр був перейменований і отримав назву «Дніпро». Головою його було обрано Світлану Іванівну Харенко (Скрипник). Основними цілями УНКЦ «Дніпро» є вивчення, розвиток і пропаганда культурно-історичної спадщини українського народу; об'єднання зусиль українців, що мешкають у республіці; збереження пам'яті про історичну батьківщину, її культуру і мову. Центр користується підтримкою Міністерства культури КБР, яке за рахунок дотацій фінансує проведення зборів, конференцій, слов'янських читань, літературних і музичних вечорів. Приміщення для діяльності організації і для проведення зборів надається місцевим відділенням Російського фонду культури.

Штаб УНКЦ, де проводяться засідання правління, а також деякі заходи організації, роташований за адресою: вулиця Мало-Кабардинська, №1. У приміщенні центру збираються представники української діаспори м. Нальчика. Тут вони розмовляють своєю рідною мовою, співають українські пісні, декламують вірші українських поетів.

27 березня 2004 року був проведений вечір, присвячений 190-річчю з дня народження великого українського поета Т. Г. Шевченка. У концертній програмі звучали пісні: «Реве та стогне Дніпр широкий», «Така її доля», «Тайдамаки», «В таку добу під горою», «Давно те діялося», «Тече вода з-під явора», «Садок вишневий коло хати» у виконанні козацького хору і активістів українського центру О. М. Прудіуса, М. А. Комаревича, Д. Білоуса, Л. А. Стеценко, А. Мокаєвої. За словами О. В. Барішевої, були запрошені родичі поета по прямій лінії. Це мешканці м. Нальчика Борис Васильович Серебрянський та його сестра Галина Василівна Чумаченко, що представляють шосте покоління нащадків, а також син Бориса Васильовича Микола та онук Артемій, які народилися вже в Кабардино-Балкарії. В їх сім'ї зберігаються старовинні фотографії, з покоління в покоління передаються спогади про родичів. Особисто зустрітися з нащадками поета і встановити ступінь їхньої спорідненості мені не вдалося, проте на фотографії, наданій О. В. Барішевою, зовнішня схожість М. Б. Серебрянського з Т. Г. Шевченком справляє сильне враження.

¹Кабардино-Балкарська республіка – суб'єкт Російської Федерації. За даними статистичного управління за 2000 рік, у республіці проживало близько 15 тисяч етнічних українців. З них в Нальчику - 5725 чоловік.

Незайвим буде зазначити, що центр бере активну участь у суспільно-політичному житті республіки. Зокрема, у квітні 2005 р. С. І. Харенко була запрошена на спільне засідання комітетів парламенту КБР, де розглядалося завжди актуальне для Північного Кавказу питання: «О состоянии работы и основных направлениях по взаимодействию органов власти и общественных организаций по сохранению стабильности и межнационального согласия в республике». Також вона брала участь у спільному вечорі діаспор, присвяченому святу Навруз (2009 р.); семінарі, який проводився під егідою Антинаркотичної комісії, де виступала з доповіддю, присвяченою проблемі наркоманії (2010 р.) тощо.

У Кабардино-Балкарії існує ще один центр української культури. Він знаходиться у м. Прохладний. Мені вдалося зустрітися з Петром Васильовичем Дурановським – керівником місцевої організації «Промінь». Прохладний – це колишня козацька станиця, центр однойменного району, де, згідно з переписом, проживає 3330 етнічних українців. На території району розташовані населені пункти, засновані українськими переселенцями ще в другій половині XIX ст., які досі зберегли свої первинні назви: село Ново-Полтавське, хутір Чернігівський. П. В. Дурановський, виходець з Тернопільської області, добре володіє українською мовою, справжній ентузіаст своєї справи. Він мріє про відкриття в місті недільної школи, в якій би діти могли навчатися української мови й долучатися до здобутків української культури. З цією метою він особисто відвідував міські школи, де проводив бесіди з дітьми. За його інформацією, майже в кожному класі шкіл міста вчать діти, що мають українське походження і бажають вивчати мову своїх предків. Певна проблема полягає у відсутності підручників, що було єдиним проханням, з яким до мене, як до мешканця столиці України, звернувся керівник центру «Промінь». З проханням допомоги в придбанні хоча б двох десятків підручників для вивчення української мови я звернувся в національні українські організації в Києві, у тому числі в один із офісів Конгресу українських націоналістів. Усі погоджувалися, що ця справа дуже значима і необхідна, проте конкретної допомоги нам поки ніхто не надав. Але світ не без добрих людей. Через деякий час декілька підручників було нам подаровано в Чернігові за допомогою Олександра Мисюри – тодішнього начальника відділу освіти Чернігівської районної державної адміністрації. Усі вони нами були передані в український культурний центр м. Прохладний.

Громадські заходи Прохладненський український центр проводить у читальному залі міської бібліотеки ім. В. Маяковського. В їх числі тематичні вечори: «Культурна спадщина української діаспори і її зв'язок зі своєю історичною батьківщиною», «Життєвий шлях і літературна спадщина Лесі Українки», «Життєвий шлях і літературна спадщина Марка Вовчка». Треба відзначити, що Марко Вовчок останні роки свого життя провела якраз на території Кабардино-Балкарії, тут же вона померла в 1907 р. і похована, згідно з її заповітом, у передмісті Нальчика – Долинську, де роташований будинок-музей письменниці.

Ось такі нетривалі, але цікаві зустрічі з українцями сталися у невеликій північнокавказькій республіці, розташованій майже за тисячу кілометрів від України. Дуже приємно було те, з якою теплотою говорили мої співрозмовники про Україну, як живо вони цікавилися подіями осені-зими 2004 року. Ці зустрічі продемонстрували, як сильно тягнуться люди до свого історичного коріння. Де б людина не була, вона завжди є представником своєї нації, вважає керівник українського центру «Дніпро» Світлана Харенко. Від того, як себе зарекомендує кожен з нас, складатиметься враження про увесь народ. Із спілкування зі своїми співрозмовниками стало зрозуміло, що багато представників української діаспори в КБР, які навіть народилися тут і ніколи не відвідували Україну, прагнуть до збереження пам'яті про історичну батьківщину, рідної культури і мови для себе і своїх дітей. Тішить й те, що вони мають можливість здійснювати свої прагнення, оскільки українська діаспора в Кабардино-Балкарії отримує підтримку з боку уряду цієї багатонаціональної республіки.

Створення українських культурних центрів в Кабардино-Балкарії не

залишилося без уваги місцевої преси. Починаючи з 26 червня 2004 р. у популярних республіканських газетах «Кабардино-Балкарская правда» і «Газета Юга» були опубліковані статті, присвячені цій події: «Порада» – центр украинской культуры», «Днипро» объединяет украинцев», «Украинцы объединяются», «Щедрий вечер», «Мы разные, но мы вместе» та інші.

На жаль, українці в Кабардино-Балкарії не користуються опікою і підтримкою з боку своєї історичної батьківщини. Хотілося б, щоб Україна брала активну участь у вирішенні проблем, пов'язаних з навчанням дітей етнічних українців рідної мови і надавала б допомогу в організації культурно-просвітницьких заходів, які б сприяли розширенню у представників усіх народів цієї північнокавказької республіки знань про Україну та українське життя. Очевидно, що відсутність уваги органів влади в Україні викликана браком у них інформації про існування українських центрів на Кавказі. Одним із завдань даної статті і є ліквідація цієї проблеми.

Анатолій ДЗАГАЛОВ

